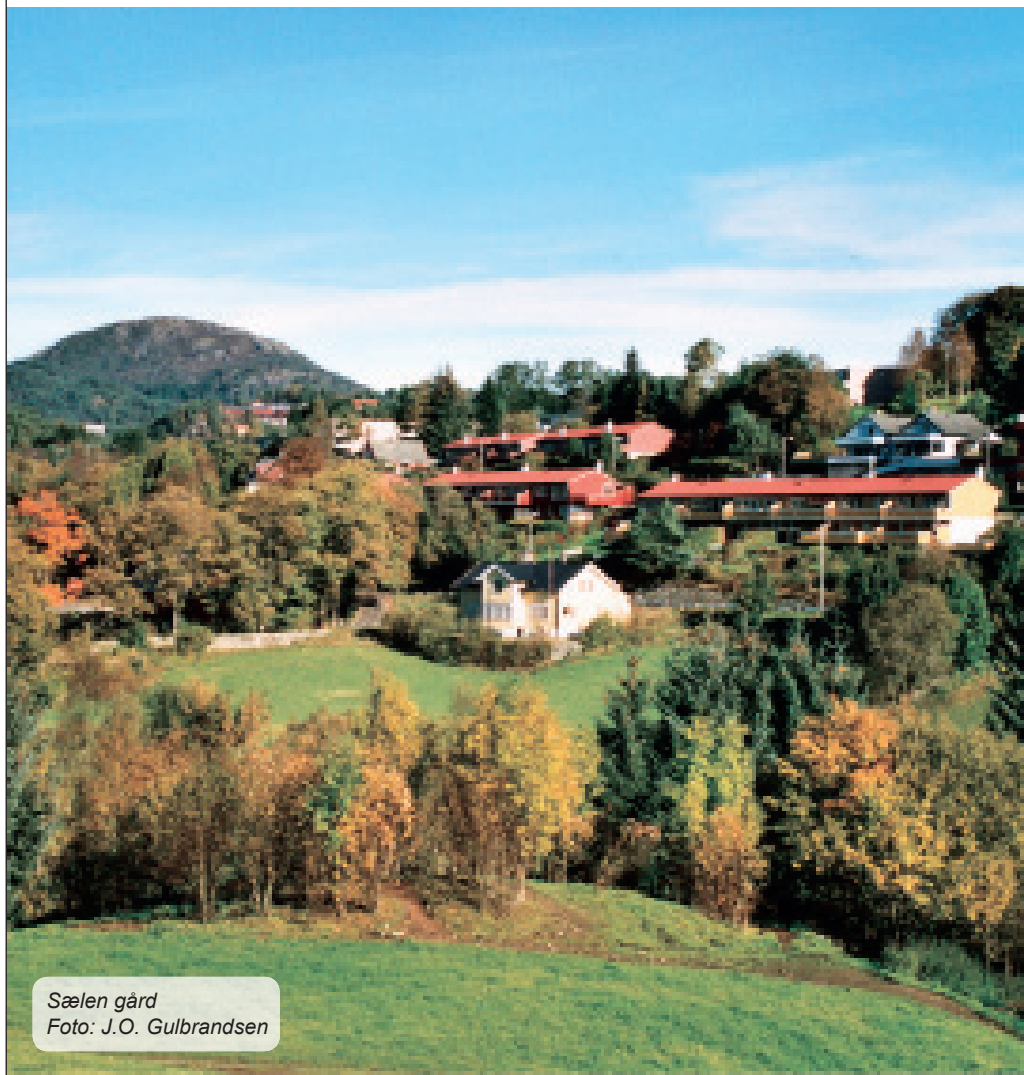

FYLLINGSDØLEN

Medlemsblad for Fyllingsdalen Historielag

Nr. 2. 2007. 4.årg.

Sælen gård
Foto: J.O. Gulbrandsen

Vi har tidligere vært inne på viktigheten av å bevare de få gårdsbrukene som er igjen i Fyllingsdalen.

En spesiell gård er Sælen gård som dessverre har stått til forfall i mange år. Gården har en lang historie, og kjente folk har bodd her i mange generasjoner. Hovedhuset var et praktbygg i sin tid, men nå ser det svært dårlig ut, for å si det pent. De gamle murene og alleen med eiketrær er også vel verdt å ta vare på.

Nå ser det heldigvis ut for at det er en lysning for gårdsanlegget. Et privat selskap har konkrete planer om å anlegge en puttballpark på markene. Hovedhuset skal settes i stand, og gårdstunet med murer og alleen skal rustes opp.

Historielaget ser svært positivt på at noen tar tak i saken og får gjort noe konkret. Laget har også sendt et brev Forum Arkitekter A/S som har saken, og gjort oppmerksom på Sæleelven som går gjennom det regulerte området. Elven har tidligere vært en god fiskeelv med mye sjørret. Historielaget ønsker at Sæleelven blir tatt med i planene og opprustet, slik at den igjen kan bli en attraktiv fiskeelv.

Vi håper at prosjektet blir vellykket og alt går etter planene. Lykke til alle som er involvert!

Jørgen O. Gulbrandsen
Red. ansvarlig

Redaksjonskomiteen har bestått av:

Jørgen O. Gulbrandsen
Astrid Haugland og
Kjell Sælensminde

Varden på Løvstakken

Går du søndagstur til Løvstakken kan du ikke unngå å legge merke til den flotte, murte varden på toppen. Varden har et merke på østsiden som forteller at den ble murt i fredsåret 1945. I dag er det ikke så mange som husker hvem som murte varden, men Bernt Moen i Nils Langhellesvei kan hjelpe oss med dette, han har fått historien direkte fra sin farmor, Signe Moen, som også kunne dokumentere hendelsen med foto som hun selv har tatt. De fire murerne var Gunnar Moen, Hans Bergesen, Ole Larsen og Sverre Larsen, som alle hadde bopel i det som i dag heter Nils Langhellesvei.

Det var "Gulfjellskongen" Anton Berge, som tok initiativ til å få satt opp en varde på Løvstakken. Han kontaktet Gunnar Moen, han var steinarbeider og skytebas, med spørsmål om han kunne ta på seg dette arbeidet. Det kunne han og han fikk med seg de tre naboene til å utføre jobben. Om arbeidet ble gjort av ren idealisme eller hvordan det eventuelt ble finansiert vet vi ikke. Stein til varden regner vi med at de fant (ev.sprengte ut) på toppen av fjellet, men det de trengte av materiell ellers (sement bl.a.) måtte bæres opp. Det var ikke noen lett jobb. Varden måler ca 2 x 2 m nede og ca 1,5 x 1,5 m øverst og høyden er vel 3 meter. Det har således gått med mellom 15 og 20 tonn med stein.

Varden har på toppen en vindretningspil på en konstruksjon som viser himmelretningene, på østsiden er det en

smijernskonstruksjon som viser årstallet 1945, disse installasjonene går ikke frem av bildet fra 1945. (Se bildet på baksiden av bladet) Når tid disse ble montert vet vi ikke, men kanskje noen av leserne kan hjelpe oss? Studer denne varden på neste fjelltur, det er et flott stykke murerarbeid. Og at det er solid utførelse bekreftes av at varden fremdeles står der like flott 62 år senere.

Bildet viser på toppen av varden Gunnar Moen (til høyre) og Hans Bergesen. Nede til venstre Sverre Larsen og til høyre Ole Larsen. (Bilde tatt av Signe Moen)

Skolestyrer Lars Løvaas dagbok.

Lars Løvaas (1870-1949) vokste opp på gården Løvaas her i Fyllingsdalen. Han tok lærerutdanning og begynte som lærer på Sælen Skole i 1897. Han giftet seg i 1899 med Anna Sælen fra Sælehaugen, en av Steffen Sælen sine 13 døtre. Lars Løvås var med og stiftet Fyllingsdalen Ungdomslag i 1897 og var også laget sin første formann fra 1897 til 1907.

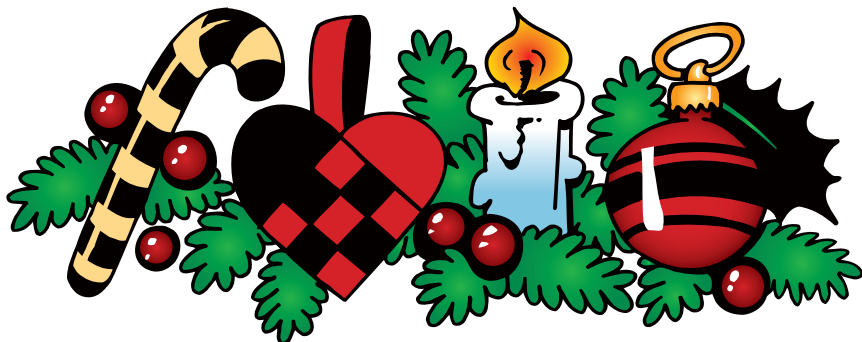
Fra barnebarnet hans, Bente Løvaas, har vi fått tilsendt avskrift fra skolestyrer Lars Løvaas dagbok fra 1904/1905. Fyllingsdalen Historielag har fått tillatelse til å bruke klipp fra dagboka her i "Fyllingsdølen". Vi tar med noen eksempel nedenfor.

4. januar 1904

I kveld hadde me kreds møte til valg av tilsynsnemnd. Dei same vart attvalde. Daa dei var ferdige med valget tala eg um aa faa skuleborni til aa bruka papir istadenfor tavlar. Der vart myket snakk om det, men der var daa ikkje meir enn 3 som var imot til slutt. Me skulle prøva med det eit aar.

25. januar 1904

Det stend syrjeleg til i Aalesund. Heile byen er brændt. Der stend berre att nokre faae hus og litet av innbuet er berga. Men det er daa hugnadsamt aa vite, at den fyrste naud alt er avhjelpt. Der er kommet mat, so dei hev fenget metta seg, og det vert syrgt for soveplasser til dei og. Aldeles storartad er det, at den tyske keisaren, og det tyske folk hev sendt fleire store skip avstad med mat og klædeog medisin og lækjar, og eit stort orlogskip som kan rumma 4000, skal verta liggjande der, som logiskip. Att me her heime hjelper er ikkje meir enn pligt, men at andre nasjonar ofra so myket, det er so hugnadsamt at me vel aldri vil kunna takka for det slik me skulde.

Hvordan husmordrakten kom til Fyllingsdalen?

Denne husmordrakten husker jeg mamma brukte mye når hun skulle på møter i husmorlagssammenheng, og jeg syntes alltid hun var så fin i den. Jeg husker også at jeg syntes hun var så stor, som en bamse. Kanskje det var fordi jeg var så liten.

Mamma døde i mai 1997. Husmordrakten hang i skapet hennes. Hva skulle vi gjøre med den? Jeg hadde ikke hjerte til å kaste den. Jeg hang den derfor inn i skapet mitt hjemme, hvor den har hengt i over ti år. Har egentlig tenkt at jeg kunne gi den til historielaget hvis de ville ha den i "Det gule huset". Den har jo historie fra Fyllingsdalen husmorlag, som den gang var det eneste husmorlaget i dalen. Forresten så er det bare et lag igjen i dalen i dag også, selv om det nå bor mange flere folk her.

Jeg nevnte husmordrakten for Kjell Sælensminde i historielaget. Han kunne tenke seg at noen ble fotografert i denne kjolen. Jo takk! Jeg prøvde den, men..var mamma stor....ja, så er jeg større, trodde ikke det, men jeg kommer i hvert fall ikke inn i den. Turen gikk derfor til Kirkebirkeland til

min yngste datter Mai-Helen, med bønn om hun ville være modell. Greit det. Hun gikk rett inn i husmordrakten og lot seg forevige - og her er hun, i mormors husmordrakt, godt at noen kom inn i den og fin er hun og.

Dagen etter gikk jeg ned på biblioteket i Oasen, hvor møtebøkene etter husmorlaget foreløpig er, og i møtereferatene fra medlemsmøtene fant jeg bl.a.:

"Fyllingsdalen husmorlag hadde medlemsmøte på småsalen 14.04.1958.".....

og der fant jeg noe om drakten:

"Det ble orientert om at tirsdag 6. mai blir der tekstilmøte i Forum. Fru Våge fra Kalfaret Husmorlag og fru Tonning var kommet for å vise oss Bergen krets husmordrakt.

Fru Våge som har utarbeidet drakten og fått den godkjent, viste den fram.

Tøyet til skjørt fåes kjøpt i Kløverhuset og koster kr. 22,- pr meter. Fru Fürmeister i Bjørnegården

*Husmordrakten
Foto: Randi Krüger*

besørger påtegning, det koster kr. 7,-. Helt hvit bluse hører til. Fru Våge hadde med en del mønster til skjørtet, som ble solgt for kr. 1,- pr. stk. Det så ut for at samtlige som var tilstede var begeistret for drakten.”

På slutten av årsmøteprotokollen fra 1958 fant jeg følgende:.....

”Hun kom så inn på den nye Bergensdrakten og hun sa at det var ønskelig om flest mulig skaffet seg den til landsmøte. Den vil koste kr. 50,-”

Se her fant jeg altså hvordan husmordrakten kom til Fyllingsdalen, årstallet var 1958 og de som var på landsmøte i 1960 eller var det 1961 fra laget vårt, hadde den på seg. Nå kan jeg vel med god samvittighet spørre om historielaget vil ha den i ”Det gule huset”.

Tekst og foto: Randi Krüger

NYE NETTSIDER

Fra 11. desember vil
Fyllingsdalen Historielag
v/redaksjonen til medlemsbladet,
levere bidrag til BT.no sine
lokale nettsider for Fyllingsdalen.

Nettadressen er:
BT.no/lokallokal/fyllingsdalen

Sommertur med KNM Hitra

På den første verkelege sommar-søndagen, 3. juni, stilte 30 heldige medlemmer på torgutstikkaren ved minnesmerket over Shetlands-Larsen. Heldige, for til denne turen var det om lag like mange medlemmer som ikkje fekk plass. Turen var nemleg ein båttur med ein av Shetlands-bussane, KNM Hitra, og då var plassane avgrensa.

Etter ein kort rusletur langs Strandkaien over til Nykirkekaien tok skipper Leif G. Larsen og maskinisten i mot oss ved leideren. Leif G. Larsen sette straks i gang med ei interessant orientering om denne båten som har hatt eit mildt sagt omskifteleg liv etter at ho vart sett inn i englandsfarten frå hausten 1943. Larsen fortalde om det spennande "livet" denne båten må ha hatt. Etter å ha gjort 120 overfartar til England dei to siste krigsåra, og nokre etterkrigsår, vart han kjøpt for 1 kr (!) og havna i Sverige. Her var båten mellom anna tenkt brukt til spritsmugling! Men det enda ikkje godt, Hitra sokk to gonger, siste gongen vart båten funnen i samband med eit søk etter russisk ubåt i den svenske skjergarden under den kalde krigen i 1981. Deretter vart båten kjøpt tilbake for 10000 kr. På Stord vart båten restaurert, mindre motorar vart sette inn, og båten kom på sjøen att i 1987. I dag blir KNM Hitra teken vare på av sjøforsvaret og Stiftelsen Shetlandsbussens venner.

Med alle plasserte på dekk i solskinet, og etter at gastane frå Håkonsvern hadde heist flagg, drog vi utover på Sandvikensida.

Skipper Orlogskapt. Leif G. Larsen
Foto: Jacob Frostad

Straks tok vår kunnskapsrike guide Halvor Sperbund ordet og fortalde om bygningar som husa leiarane og leiarskapet for okkupasjonsmakta, med Sandviken menighets aldershjem som base for det tyske admiraltetet. Det er neppe ei sementblokk Sperbund ikkje har snudd i arbeidet med å kartleggje tyske fortifikasjonar i Bergensområdet. Han har gjort eit viktig kjeldarbeid med å kartlegge og dokumentere restane etter tyske anlegg frå Rogaland til Sogn slik at ikkje alt har blitt overgrodd eller fjerna.

Turen gikk først inn i Åstveitvågen der Sperbund fortalte om tyskarane si flåtehamn for eskortefartøy. Deretter drog vi ut til Nord-Hordlandsbrua og Tellevik kystfort på Klauvaneset, der står framleis ein kanon som er av same type som kanonane i Løvåsbatteriet. Deretter såg vi innom Flatøya og Håøya der Norge hadde gamle stillingar frå 1905.

Etter kvart kom nistepakkar og kaffi fram. Sola skein og vi fekk litt vind i håret då vi kom ut i opnare farvatn i Fensfjorden, og vi var også innom Hjeltefjorden før det bar over i Herdlefjorden og til Skjelanger fort. Langs Askøy fekk vi høyre om dei mange tyske anlegga på Herdla: flyplassen som stod ferdig i august 1940, kystfortet og torpedobatteriet. Sperbund fortalte at det låg fleire fort i dette området, så tyskarane hadde god kontroll over skipstrafikken. Nokre av kanonane kunne skyte 13-16000 meter og dermed skyte over Askøy og Sotra mot skip ute i havet. Så for vi i smulare farvatn tilbake via Bakarvågen og Florvåg sør på Askøy, der tyskarane hadde torpedoverkstad og hamn for vaktbåtar. Desse anlegga brukte marinen heilt til

*Fra turen med KNM Hitra
Foto: Jacob Frostad*

Håkonsvern stod ferdig i 1963.

Etter fire timar la vi til kai igjen etter ein flott og lærerik tur. Vi takkar Shetlandsbussens venner, skipper, guide, maskinist og gastane for ein fantastisk tur, og kanskje kan dei som ikkje fekk plass denne gongen få eit nytt høve ein annan gong?

Tekst: Anders Heien

*Turen med KNM Hitra
Foto: Jacob Frostad*

Fyllingen Idrettslag sin historie

Høstmøtet i Fyllingsdalen Historielag 25. september 2007

Møtet ble holdt i Ungdomshuset. Nestleder, Marion Larsen, kunne ønske velkommen ca.30 medlemmer med et høstdikt av Gunvor Hofmo.

Hovedinnslaget denne kvelden var Ove Helgesen som orienterte om Fyllingen Idrettslag sin historie. Han kunne fortelle at Fyllingen Idrettslag til nå ikke har skrevet sin historie, men det foreligger en hovedoppgave skrevet av Linda Vibeke Holstad som gir en god pekepinn om historien til laget frem til 1966. Kjell Vidar Kalvik gjorde, før han døde, et godt forarbeid om lagets historie, men laget har ikke rettighetene til dette manuskriptet så det er fremdeles uvisst når Fyllingen Idrettslag sin historie vil bli skrevet.

Opptakten til laget ble tatt i 1945 på et møte på Feriehjemmet på Skaret, det den gang tok sikte på var å stifte "Fyllingen Arbeiderungdoms idrettslag". Men på et møte 6. juni 1946 på "Sportskafeen", mener en at Fyllingen Idrettslag ble stiftet. Datoen er noe uvisst for det eksisterer ikke noen stiftelsesprotokoll. Laget hadde et ønske om å komme inn i Bergen idrettskrets, men Fyllingsdalen tilhørte fremdeles Fana kommune, så de måtte søke opptak i Hordaland idrettskrets. Årskontingenten var kr 5,- og det var ca.40 betalende medlemmer.

I 1948 ble laget sine farger bestemt, det gule og blå var trolig svenskinspirert.

Ove Helgesen
Foto: J.O. Gulbrandsen

Treningen var den første tiden på "Grønnermarken", et noenlunde flatt jordstykke der en kunne sette ned noen hesjestaurer som markerte mål, og på en liten ballplass på Skaret der to steiner markerte målet. Også Ungdomshuset

Fra medlemsmøtet

Foto: Foto: J.O. Gulbrandsen

ble brukt som treningshall, men det var selvsagt begrenset hvordan en kunne trene her. Utover på 50-tallet ble det bedre, banen i Nordnesdalen kunne nyttes som treningsbane. På 60-tallet kom gymnastikksalen på Sælen Skole, og i 1966 kom banene på Varden og Lynghaug, så da ble treningsforholdene gode. Men da Bergen innlemmet Fyllingsdalen i 1955, måtte Fyllingen idrettslag over i Bergen fotballkrets. Da var Fyllingen kretsmester i Hordaland, men de ble degradert og måtte starte på bunn igjen.

På denne tiden kom laget også i gang med håndball og volleyball, men også bordtennis og turn. Laget vokste og brukte etter hvert samtlige skoler i dalen som arena for innendørstrening, på det meste hadde laget 1600 medlemmer. Etter hvert ble det startet flere lokallag for eksempel Løvås, Hamregården, Ortun og Sparta, som alle i dag er samlet i Løv-Ham. Det ble også bygget idrettsplass ved Oasen, men Fyllingen fikk likevel sin bane på Varden. I perioden 85 til 95 var aktiviteten høy, og det var også de sportslige prestasjonene. Da Fyllingen møtte Brann til semifinale var det 10.000 tilskuere på Varden.

På 90 tallet gjorde en også en del endringer i organisasjonen. En skilte ut fotball, håndball og volleyball i egne lag, og det samme gjorde en med klubbhuset. Organisasjonen ble lettere å håndtere når det ble delt i flere og mindre ansvarsområder. Da hallen kom, gav også den laget et stort oppsving. I disse dager arbeider en med ny kunstgressbane og en mindre treningsbane, begge med flomlys. Løv-Ham er involvert i banen på Varden som blir bygget etter fotballforbundet sine krav, men får i tillegg nye baner i Lynghaugparken, alt finansiert av Trond Mohn.

I dag er det også sonderinger for å se om det kan være en fordel å slå de to lagene, Fyllingen og Løv-Ham, sammen til ett lag.

Etter kaffepausen orienterte Kjell Sælensminde om laget sin arbeidsplan i høst.

På spørsmål til møtedeltakerne om hvordan laget burde drives kom det fram ønske om flere medlemsmøter, et ønske styret lovet å vurdere nærmere.

Ref. Kjell Sælensminde

Fyllingsdalen Historielag har også dette året vært medarrangør av kulturdagene 2007.

Vårt bidrag har vært:

Lokalhistorisk rusletur søndag 21. oktober

Historieformidling til skoler og barnehager i Kårhuset

"Åpent hus" i Kårhuset søndag 28. oktober

"Krohnegårdsmarsjen" som også ble arrangert søndag 28. oktober.

Lokalhistorisk rusletur søndag 21. oktober

Den lokalhistoriske rusleturen var i år en kulturvandring til minnesmerkene i Fyllingsdalen, og til noen av skulpturene som også er satt opp i dalen.

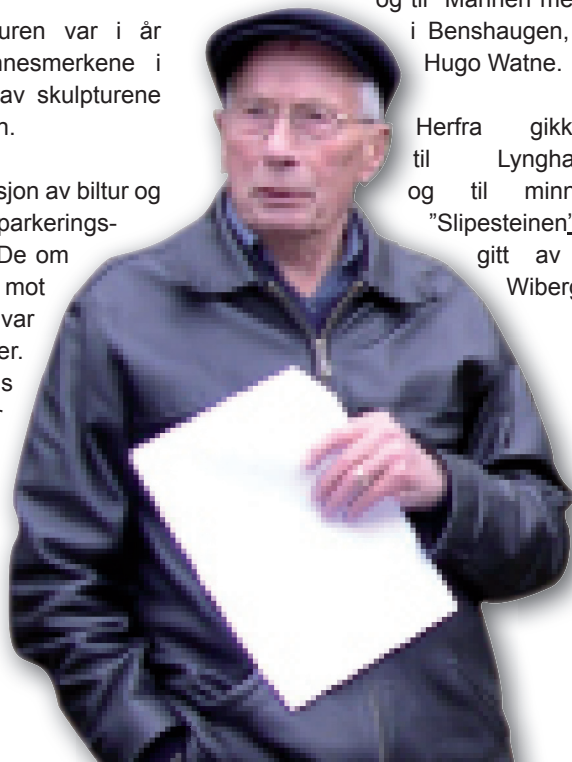
Turen, som var en kombinasjon av biltur og spasertur, startet opp ved parkeringsplassen ved Sælen skole. De om lag 20 fremmøtte ble tatt mot av Anders Kvam, som var dagens guide og turleder. Første stopp var ved Nils Aas sitt minnesmerke over statsråd Ivar B. Sælen som ble avduket 17. mai 1979. Deretter gikk turen til Ortun Skole der vi fikk orientering om skulpturen

"Spiller som sol og vind" av Arne Vinje Gunnerud.

Turen gikk så til Fyllingsdalen Videregående Skole der vi så på betongskulpturen "Nåløyet" av Kyrre Grepp. Skulpturen kan tolkes som elevenes kamp for å komme gjennom "eksamensnåløyet"

Derfra ruslet vi videre til "Frihetstreet" og minnesmerket over Leif Andreas Larsen, "Shetlands-Larsen." Treet, en Thuja occidentalis, ble plantet av Leif Larsen selv 8. mai 1985. Videre gikk turen til minnesmerket over Johan Ludwig Mowinckel, utført av Tor M. Myklebust, Nils Langhelle, bronseplate av Nils Aas, Carl Joachim Hambro, også den av Nils Aas og til "Mannen med hesten" i Benshaugen, utført av Hugo Watne.

Herfra gikk turen til Lynghaugparken og til minnesmerket "Slipesteinen" formgitt av Halvdan Wiberg.

*Vår guide Anders Kvam
Foto: Aud Sælensminde*

Minnesmerket "Slipesteinen"

Foto: J.O. Gulbrandsen

Minnesmerke av "Mannen med hesten"

Foto: Aud Sælemsminde

Slipesteinen var det som var igjen av smia til "Ivar i Træ" som, etter møllen i Øvre Fyllingen, var den første industrivirksomheten i dalen. "Ivar i Træ" var far til "Andreas i Træ". Andreas opprettet et fond "til naturgoders bevaring i Fyllingsdalen".

Det var dette fondet som, etter Andreas sitt ønske, finansierte minnesmerket "Mannen med hesten". Dette minnesmerket symboliserer Fyllingsdalens jordbruksdrift generelt, men kanskje "Andreas i Træ" spesielt.

Etter endt rundtur ble det avslutning i Kårhuset der det ble orientert om de øvrige skulpturene i dalen: "Opp" av Nikolaus Widerberg og "Westa-Hygea" av Arne Vinje Gunnerud, som begge står utenfor Westa-Hygea-bygget.

"Barnevask" av Fritz Røed ved Løvås Skole, "Pelikan" av Skule Waksvik ved Vestlund Habilitetscenter og "Bever" og "Beltedyr" av Elena Engelsen som begge finnes i Oasen.

De fremmøtte turdeltakerne fikk en lærerik rundtur i høstsola og en hyggelig avslutning med kaffe og vafler i Kårhuset. Stor takk til Anders Kvam for utmerket guiding.

Arrangementene i Kårhuset

Arrangementene i Kårhuset for skoleklasser ble avviklet som vanlig. Tilbakemeldingene fra skolene tyder på at historiefremstillingen i Kårhuset er et populært tiltak.

På "Åpent hus" søndag 28. oktober var det lite framme noe som trolig skyldtes det dårlige været.

Krohnegårdsmarsjen

Da kulturdagene skulle avsluttes med en hyggelig familietur rundt Krohnegården, fant værgudene ut at de skulle sette "kjepper i hjulet" for det arrangementet.

Et forrykende regnvær gjorde at folk flest holdt seg innendørs, og bare 26 personer våget seg ut i uværet. De 26 fikk en våt, men likevel hyggelig opplevelse. De som gikk den lange løypen rundt Krohnegården, fikk i rikelig mon oppleve både løvfallstid, høstvind og høstregn, men også siste

Krohnegårdsmarsjen

Foto: Aud Sælensminde

restene av de vakre høstfargene vi hadde i år. Humøret var derfor på topp, og praten gikk livlig.

De som gikk den korte familieløypen rundt Lynghaugtjernet, fikk også prøve seg på lokalhistoriekunnskapene. I denne løypen var det laget oppgaver både for store og små med spørsmål som for eksempel: "Når ble Oasen bygget?", "Hvor høy er Løvstakken?", og "Hvilken farge har Kårhuset?"

Etter endt dyst var det kaffe, saft og vafler i Ungdomshuset.

Krohnegårdsmarsjen er god trim, men legger mest vekt på den sosiale siden. Vi tror derfor arrangementet har et større potensial enn det en fikk vist på denne ekstremværsødagen".

Tekst: Kjell Sælensminde

Sekreteriatet

Foto: Aud Sælensminde

Nils Langhelle

I år er det 100 år siden den tidligere minister og stortingspresident ble født. Hundreårsdagen ble markert den 28.september med familien og bl.a. representanter fra Arbeiderpartiet ved minnesmerket som er satt opp i veikrysset ved Nils Langhellesvei, Krohnegården og J.L.Mowinckelsvei.

Han var født i Bergen, og kom tidlig med i politisk arbeid. Kun 28 år gammel ble han formann i Bergen Arbeiderparti. Kampen mot arbeidsledighet og mot framveksten av facismen var to av de viktigste oppgavene han arbeidet med i 30-årene. Tyskerne holdt han to år i fangenskap under krigen. Etter frigjøringen i 1945 utnevnte Einar Gerhardsen han til statsråd i sin regjering.

Dette var starten på en ti år lang periode der han bekledd flere ministerposter, først i arbeidsdepartementet, senere i samferdsel-, forsvars- og handelsdepartementet. Etter sin tid i regjeringen, ble han utvevnttilvise-og senere Stortingspresident. Han var fortsatt midt oppe i det politiske arbeidet da han brått døde i 1967.

Minnesmerket er utformet i naturstein og bronse av Nils Aas. Minnesmerket ble reist med hjelp av en bevilgning fra Stortinget, og det var Stortingspresident Jo Benkow som holdt avdukingstalen den 7.juni 1991.

Tekst:Astrid Haugland

Minnesmerke av
Nils Langhelle
Foto: J.O. Gulbrandsen

Veinavn i Fyllingsdalen

Flere av hovedveiene i Fyllingsdalen er oppkalt etter kjente svensker.

Dag Hamarskjöldsvei

Dag Hamarskjöld var født i 2005. Han utdannet seg i jus og økonomi og hadde en doktorgrad i økonomisk politikk. Han hadde flere internasjonale oppdrag for den svenske regjering før han i 1953 ble utnevnt til FNs generalsekretær etter Trygve Lie, den første som innehadde stillingen. Dette var kritiske år for den nystartede verdensorganisasjonen med mange dyptgående konflikter i verdenspolitikken. Hamarskjöld brukte sine diplomatiske evner og var aktiv med å løse konflikter i flere urolige områder i verden.

*Dag Hamarskjöldsvei
Foto: J.O. Gulbrandsen*

I 1961 var han på vei til fra Kongo til Nord-Rhodesia (nå Zambia) for å ha drøftinger med lokale ledere. Flyet styrtet, og enn i dag vet en ikke sikkert om dette var en ulykke eller skyldes sabotasje. Dag Hamarskjöld ble måneder etter sin død tildelt Nobel fredspris.

*Torgny Segerstedtsvei
Foto: J.O. Gulbrandsen*

Torgny Segerstedtsvei

Torgny Karl Segerstedt var født 1876. Han var religionshistoriker og redaktør. Etter at han var ferdig utdannet teolog i 1901, underviste han i flere år ved svenske høyskoler og universitet. Senere begynte han som journalist, og fra 1917 og fram til sin død våren 1945 var han sjefsredaktør i Göteborgs Handels- og Sjøfartstidning.

Han ble kjent som en markert motstander mot Hitler og nazismen både før og under andre verdenskrig. Spesielt etter den tyske okkupasjonen av Norge, uttrykte Segerstedt seg sterkt kritisk både mot Tyskland og sider ved den svenske nøytralitetspolitikken. Artiklene hans utløste protester både fra Tyskland og fra svensk hold, og avisen hans ble utsatt for forhåndssensur og beslag. Flere norske byer hedret han etter krigen ved å oppkalle veier og gater etter ham.

Tekst: Astrid Haugland

Løvestakken gård

Løvestakken gård, Ivarsland fra ca 1920)

Løvestakken gård ble ryddet i fellesutmarken til Øvre Fyllingen fra 1810. Gården ble delt i 1877. For å skille de to Løvestakkgårdene fra hverandre, ble det utskilte bruket kalt Ivarsland etter eieren Ivar Olsen Ø. Fyllingen. I 1923 kjøpe Laksevåg kommune bruket, men daværende eier, Gustav B. Løvestakken beholdt borett så lenge han levde.

Gårdsdriften ble gradvis avviklet da Storavatnet ble brukt som drikkevannskilde. Bakken bak huset, Hesteryggen, var en morenerygg der Laksevåg kommune hentet ut grus og sand.

På slutten av 1980-tallet var det meningen

at gården skulle overtas av Bergen Jæger- og Fiskeforening til bruk når de hadde aktiviteter på Storavatnet, men det ble det ikke noe av. Huset ble stående til forfall, og ble revet i 1989. Panelet fra huset er bevart som panel i stuen og skomakerverkstedet på Laksevåg Lokalmuseum. I dag er det bare trærne og et par murer igjen av den fine gården.

Områdene omkring, til daglig kalt Krohnegården, er et meget populært og mye brukt turområde. Det var i flere år bitter kamp for å få anlagt et stort fotballanlegg med klubbhus på markene sør for hustuftene, men det ble til slutt bestemt at

Løvestakken gård på 1970-tallet

Foto: J.O. Gulbrandsen

anlegget skulle legges til Lynghaugparken. Det er viktig at vi har fine friområder i en bydel med så stor utbygging.

Landskapet er blitt mye endret siden bildet ble tatt. Husene er borte og "Hesteryggen" er utgravd og fjernet. Store deler av markene

overvokst av småskog, og på skytebanen er det gjort en del utfyllinger.

Det historiske bildet er hentet fra CD "Fyllingsdalen i gamle dager"

Tekst og foto: Jørgen O. Gulbrandsen

Kårhuset, eller "Det gule huset" som det også blir kalt, er base for Fyllingsdalen Historielag.

Vi har åpent for alle interesserte hver siste søndag i måneden, unntatt i juni, juli og desember.

Åpningstiden er fra kl. 11.00 til kl. 15.00.

Det blir servert vafler, kaffe og saft for en billig penge.

Julekrybbe med forviklinger

På loftet i Kårhuset henger det sukkersekker og melsekker fra den tiden da gårdshusholdningene kjøpte inn matvarer "i stort". Disse sekkene var laget av et mykt, tett bomullstoff som kunne nyttes til å sy klær av etter at sekken hadde gjort nytte som emballasje for sukker eller mel. I den tiden var en mye flinkere med å ta vare på og å utnytte ressursene. At melsekker har vært nyttet til å sy klær av finner en også eksempler på i Kårhuset, og omtalen av dette er en del av den historiefremføring som omviserne bringer videre til alle besøkende i huset.

Stoffet i melsekkene kunne også nyttes til å sy scenekostymer av - fra Fyllingsdalen Ungdomslag sitt 100-års-skrift sakser vi denne historien:

Det vert fortalt at på ein julaft net etter krigen skulle det framførast eit julatablå i Ungdomshuset. På scena sat "Josef" og "Maria" og i krybba låg "Jesusbarnet". "Betlehemstjerna", som skulle leia dei "tre vise menn", gjekk på ein løypestreng frå galleriet og inn på scena til foreldra og barnet.

Om det var "knute" på løypestrengen eller kva det no kunne vera, "Betlehemstjerna" hengde seg fast halvvegs fram mot scena. Han som skulle "dra" stjerna, måtte sjølv sagt ta ekstra hardt i for å få ho i gang att, med det resultat at stjerna brått løst, suste avgarde og slo i vegg bak "Jesusbarnet" med ein smell...

"Dei tre vise menn", som var kledd i kjortlar sydd av brukte kveitemjølssekkar (vanleg tøy var mangelvare rett etter krigen), måtte sjølv sagt setta "i galopp" for å halda tritt med leiarsjerna. Om det var farten på vismennene eller det var det noko umotiverte "stjerneskotet" som var mest morosamt kan nok diskuteras, men det vert fortalt at det vart stor jubel etter kvart som "vismennene" vandra fram i salen og publikum bak kunne lesa på "vismennene" si baksida at dei alle "vog 100 kg netto"

Tekst: Kjell Sælensminde

Vi takker

Løvåsen

***auto*23**

SIVILINGENIØR
BJARTE FYLLINGEN A-S
BF

REMA 1000

Spectrum 7-23(8-21)

**Fyllingsdalen og
Laksevåg kulturkontor**

O A S E N

– sentrum i en trivelig bydel

 SparebankenVest

for trykking av bladet

Returadresse: Jørgen O. Gulbrandsen
Løvåsbakken 94
5145 Fyllingsdalen
Tlf. 55 16 29 49

*Redaksjonskomiteen
ønsker alle leserne en
riktig god jul
og et godt nyttår*

*Varden på
Løvstakken
Foto: Aud Sælensminde*

